

OSZPECIĆ (17) *vb pf*

oszpecić (14), **oszpacić** (2); *oszpecić BielŻyw, BibRadz, LeovPrzep, RejZwierc, WujJud, ModrzBaz, WerKaz, PudłFr, Calep, LatHar, KołakCath, WujNT, KlonKr, KlonWor, oszpacić GroicPorzRej, NiemObr, GosłCast.*

o, e oraz a jasne.

inf oszpecić (3). *♦ fut 2 sg* oszpecisz (1). *♦ 3 sg* oszpaci (1). *♦ 3 pl* oszpecą (1). *♦ praet 3 sg m* oszpecił (1). *f* oszpeciła (4). *n* oszpeciło (1). *♦ 3 pl m pers* oszpecili (2). *♦ con 2 sg m* byś oszpecił (1). *♦ 3 sg m* by oszpecił (1). *♦ part praet act* oszpeciwszy (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI w.

1. *Zniekształcić, uszkodzić, okaleczyć; deformare* *Modrz, Cn; maculare Cn [kogo, co] (7)* : Alexender [...] rofkazał mu [Kalistenesowi] wŹythyki vdy Źprzerzezać, á nos iemu vrzazawŹy oŹpeciwiŹi go ludu wydał *BielŻyw* 106; Bo y máła brodaweczka twarzy bialey głowie/ Nie oŹpáci y nie wádzi nic piékney Ołobie. *GroicPorzRej* C4; który [diabeł] doŹtawŹy łobie godnego nacŹynia/ pobudza ie do zábijánia/ y do wŹzelákich złóŹci/ áby obraz BoŹy oŹpacił *ModrzBaz* 64; [Ktoby oŹpacił kogokolwiek z ŹŹiádów Źwoich [Qui irrogaverit maculam cuilibet civium suorum]/ iáko vczynił/ ták mu lie sŹtánie. Złamánié zá złamánié/ oko zá oko/ ząb zá ząb odda. *WujBib Lev* 24/19 (*Linde*)].

W połączeniu szeregowym (1): Abo żebyś łobie kazał vpiłowác zdrową nogę dla chromej: pewniebyś ciáło łwe włafne oŹpacił/ zepłował y okáliczył/ y wieczniebyś zoŹtał niedołężnym. *KlonWor ded* **3v.

W przen (3) : Bo on łznur złoty w Niebie trzyma łprawiedliwoŹć Dotąd/ poki go ziemłka nie oŹpaciła złóŹć. *KołakCath* C4v; co cnotá łprawiła RodŹiców/ ich niecnotá wŹzytko oŹpáciła [!]. *GosłCast* 35.

W przeciwstawieniu: »oszpecić ... ozdobić albo oŹlachcić« (1): Bo iefli tę [dusze] oŹpaciłz nie mnimay áby cie ciáło ozdobić álbo oŹláchcić miáło? *RejZwierc* 148.

2. *Uczynić brzydkim [co] (2)* :

oszpecić czym (1): á wŹzytkę ŹlicznoŹć iego/ krwią pozostála oŹpacił *LatHar* 271.

W przen (1) : A iáko będąc w cieie/ niczym nie zelŹyła/ Bez pochyby y niebá téŹ nie oŹpaciła. *PudłFr* 65.

3. *Okryć hańbą, zniesławić, zbezczęścić; maculare PolAnt; conscelerare Calep [w tym: kogo, co] (7) (8)* : *LeovPrzep* av; który Formoza PapieŹa ciáło wygrzeŹć/ y oŹpácić/ y do Tybru wrzucić rofkazał *NiemObr* 178.

oszpecić czym (3): *WujJudConf* 246v; *Calep* 244a; [łakomstwo] Y Symoná CzárnokŹięŹniká Źwiętokupłtwem oŹpaciło. *WujNT* Zzzzz4.

Zwroty: »[czyj] sławę oszpecić« (1): [Fortuna] RuŹyła kołem, álić wnet łprawiła, Ach cnego Pána [Bolesława Krzywoustego] łławę oŹpaciła. *KlonKr* C4.

»ŹlachetnoŹć [czyj] oszpecić« (1): A iefliŹ dŹiateczki w łwey woley y wnieumieiętnoŹci nádetymi [!] będą/ łłachetnoŹć narodu łwego oŹpeca [cognitionis suae maculant nobilitatem]. *BibRadz Eccli* 22/8.

Szereg: »pokalać i oszpecić« (1): którzy grzechy nieczyłtemi y bálwany pokaláli y ošzpeciłi Kościół Boży. *WujJudConf* 246v.

a. *Zgwałcić* [kogo] (1) : Måcedończykowie zgłádzeni fą/ gdy niektorzy ošzpeciłi corkę gościá iednego/ y potym iá zábili. *WerKaz* 297 [*idem*] [*WerReguła* 62].

Synonimy: **1.** oszkaradzić; **3.** pokalać, zhańbić; **a.** zgwałcić, znieważyć.

Formacje współrdzenne cf SZPECIĆ.

Cf **OSZPECENIE, OSZPECONY**

IM